

УУУДК 338.246

**ФОРМУВАННЯ НАУКОВО-МЕТОДИЧНОЇ БАЗИ ЗБАЛАНСОВАНОГО
ЕКОНОМІКО-ЕКОЛОГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ПРИМОРСЬКИМИ
ТЕРИТОРІЯМИ В КОНТЕКСТІ МІЖНАРОДНОГО ДОСВІДУ****О.П. Павленко**, к.е.н., доцент*Одеський державний екологічний університет,
вул. Львівська, 15, 65016, Одеса, Україна, soviet@odeku.edu.ua*

Стаття присвячена визначенню підходів до економіко–екологічно збалансованого управління розвитком приморських регіонів на базі формування комплексу організаційних та економічних заходів. Значення пріоритетів економічного оновлення приморських регіонів значною мірою залежить від якісної діагностики регіону, розробки моделі його бажаного стану і стратегії досягнення цього стану. Найбільш поширеним і прийнятним для вирішення цих завдань є принцип декомпозиції, заснований на функціональному підході. Політика розвитку приморських територій буде здійснюватися з урахуванням регіональних особливостей демографічної ситуації, зайнятості населення, рівня життя, концентруватиметься на активному сприянні створенню нових робочих місць, у першу чергу в інноваційних секторах, перекваліфікації вивільнених працівників, створенні сприятливих соціально-трудових відносин між роботодавцями і найманими працівниками, розвитку самозайнятості населення, фермерства, селянських господарств. Надана загальна оцінка процесів інтегрування морської та екологічної політики в економічну політику в ЄС в контексті перспектив її імплементації Україною.

Ключові слова: збалансоване економіко-екологічне управління, приморські території, сталий розвиток, регіональні особливості.

1. ВСТУП

Однією з ключових тенденцій сьогодення стає вихід деяких регіонів та територій на глобальний рівень [22]. Підвищення конкурентоспроможності цих регіонів стає вагомим чинником не тільки соціально-економічного розвитку країни, але й підвищення її конкурентоспроможності в цілому. Приморські регіони та окремі приморські території відіграють значну роль в економіці України. Вони мають значний ресурсний потенціал та конкурентні переваги, зумовлені їх географічним розташуванням, природними, людськими, промисловими, транспортними ресурсами [22].

Приморські території України мають яскраво виражену спільність клімату, рельєфу, гідрографічної мережі, властиву їм систему розселення, наявність визначних природних комплексів, відрізняються специфікою ведення господарської діяльності, мають виражену економічну спеціалізацію. Означені фактори зумовлюють необхідність диференційованого підходу до визначення парадигми сталого розвитку, а також тих специфічних інструментів та механізмів, які необхідні для його забезпечення.

Розвиток виробництва і зростання масштабів господарської діяльності, в ході яких людина використовує дедалі більшу кількість природних ресурсів, зумовлюють тотальне посилення ан-

тропогенного тиску на довкілля та порушення рівноваги в навколишньому природному середовищі, що призводить до загострення екологічних проблем [21, 14].

Необхідність модернізації економіки України потребує сьогодні пошуку нових форм регіонального розвитку, які б не тільки враховували економічну, соціальну, культурну специфіку окремих регіонів, але й забезпечували поєднання економічного зростання з покращенням якості життя людей, у тому числі, забезпечення чистого довкілля, якісної питної води, зменшення забруднення атмосферного повітря [14].

В країнах Європейського Союзу протягом останніх років активно впроваджуються новітні інструменти сталого управління приморськими територіями та регіонами, зокрема, Інтегрована морська політика та просторове морське планування [15].

2. ОГЛЯД ЛІТЕРАТУРИ

Значний внесок у дослідження проблеми управління сталим просторовим розвитком в Україні зробили такі провідні вчені, як П. Беленький, І. Бистряков, В. Геєць, З. Герасимчук, М. Долішній, А. Мельник, О. Царенко, М. Чумаченко та ін. [1-4, 21] У вітчизняній та зарубіжній науковій літературі розкрито різнопланові питання теоретичних підстав та узагальнення досвіду просторового розвитку

регіональних економічних систем, обґрунтовано підходи до розв'язання проблем регіонального розвитку. Проте існуючі наукові розробки не охоплюють усього комплексу методологічних завдань щодо повномасштабного залучення регіонів у загальну схему облаштування території країни, які необхідно виконати на основі забезпечення їх сталого просторового розвитку. Досі не розроблено організаційно-інституціональних засад сталого просторового розвитку регіонів країни, що є важливим кроком у просуванні відповідної стратегії збалансованого регіонального розвитку [21].

Базовими концепціями сталого розвитку приморських регіонів ЄС є такі стратегії, як «Стабільний розвиток Європи для кращого світу: стратегія сталого розвитку Європейського союзу» (2001), а також Інтегрована морська політика (Integrated Maritime Policy, 2007) [10].

На виконання Стратегії Європейський Союз забезпечив прийняття таких документів і програм: Стратегія зі сталого використання природних ресурсів; Рамкова програма із конкурентності й інновацій 2007-2013; Програма із чистого і змагального малого і середнього підприємництва (A programme for clean and competitive SMEs); сприяння корпоративній соціальній відповідальності; порядок денний стійкого і змагального європейського туризму [9].

У сфері навколишнього середовища діє Стратегія з інтегрування екологічної політики в політику ЄС (A Strategy for integrating environment into EU policies) [23]. Її виконання, в свою чергу, забезпечується такими документами: Стратегія із просторового сталого розвитку у сфері підприємництва в ЄС; Стратегія сталого розвитку європейської аквакультури; Стратегія інтерналізації зовнішніх транспортних видатків («Strategy for the internalisation of external costs», 2008); Здійснення державних поставок і послуг з урахуванням факторів навколишнього середовища (Green public procurement).

У березні 2013 р. Єврокомісією було прийнято «зелений документ» щодо кліматичних змін і енергетичної політики до 2030 р. Згідно документу, основними цілями, які планується досягнути до 2030 р., є зниження викидів вуглекислого газу до 2020 р. на до 20% у порівнянні з 1990 р.; зростання до 20% частини джерел відновлювальної енергії у державах-членах; економія 20% енергоспоживання. Крім того, до 2020 р. поставлено окреме завдання щодо відновлювальної енергії для транспортного сектора (на рівні 10%) і зниження споживання вуглеводнів у транспортному паливі [25].

Основоположним документом, який визначає пріоритети Європейського Союзу щодо приморських регіонів, є Інтегрована морська політика (Integrated Maritime Policy) [24], прийнятий 2007 р.

Мета інтегрованої морської політики полягає у підтримці сталого розвитку морів і океанів і розвитку скоординованого, взаємопов'язаного і прозорого процесу прийняття рішень галузевих політик ЄС, які впливають на океани, моря, острови, прибережні і найбільш віддалені регіони і морську галузь, включаючи стратегії розвитку басейнів морів чи макрорегіональні стратегії.

12 березня 2013 р. Європейська Комісія прийняла нову ініціативу з Морського Просторового Планування й Інтегрованого Прибережного Управління (Maritime Spatial Planning and Integrated Coastal Management) [24].

Морське просторове планування й інтегроване прибережне управління підтримують і заохочують імплементацію Стратегії 2020 (Europe 2020 Strategy) для стрімкого і стійкого зростання, схваленої Європейською Радою у червні 2010 р., яка намагається досягти найвищого рівня зайнятості, продуктивності, суспільної згуртованості, включаючи просування конкурентної, ресурсно забезпеченої і «зеленої» економіки [26].

20 січня 2011 р. Європарламент ухвалив Резолюцію щодо Стратегії ЄС для Чорноморського регіону [11]. В Стратегії передбачено необхідність посилення синергетичного ефекту між різними політиками ЄС, особливо між Структурним Фондом, Рамковою Програмою дослідництва і розвитку і Транс'європейською транспортною мережею з метою забезпечення сталого розвитку.

Як і Дунайська Стратегія [22], Чорноморська стратегія ЄС передбачає комплексний підхід і використання принципів Політики Зближення ЄС і Політики Сусідства, які здатні посилити спроможність регіонів в напрямку сталого розвитку [5].

Важливим інструментом успішної реалізації соціально-економічної стратегії є її організаційна система. Питанням ефективності використання різноманітних організаційних систем розробки та реалізації різних видів проектів щодо управління регіональними системами присвячено також багато вітчизняних досліджень [1–4].

3. ОПИС ОБ'ЄКТА І МЕТОДІВ ДОСЛІДЖЕННЯ

В Україні поняття «сталого розвитку» вперше було закріплено в Концепції сталого розвитку населених пунктів України, ухваленій Постановою Верховної Ради України від 24 грудня 1999 р. В ній під сталим розвитком населених пунктів розуміється: «...соціально, економічно і екологічно збалансований розвиток міських і сільських поселень, спрямований на створення їх економічного потенціалу, повноцінного життєвого середовища для сучасного та наступних

покоління на основі раціонального використання ресурсів (природних, трудових, виробничих, науково-технічних, інтелектуальних тощо), технологічного переоснащення і реструктуризації підприємств, удосконалення соціальної, виробничої, транспортної, комунікаційно-інформаційної, інженерної, екологічної інфраструктури, поліпшення умов проживання, відпочинку та оздоровлення, збереження та збагачення біологічного різноманіття та культурної спадщини” [13].

15 травня 2012 р. Міністерство освіти і науки оприлюднило проект Концепції переходу України до сталого розвитку, розроблений Національною академією наук України. В ній, зокрема, сформульовані основні принципи сталого розвитку України: поєднання розвитку суспільства зі збереженням довкілля; інтеграція економічної, соціальної та екологічної складових розвитку; підтримання цілісності екосистем; забезпечення соціальної справедливості; запобігання економічним, соціальним та екологічним негараздам; збалансоване виробництво і споживання; збереження біологічного та ландшафтного різноманіття; забезпечення прозорості та підзвітності державного управління; корпоративна соціальна відповідальність; участь громадськості у формуванні та реалізації політики сталого розвитку тощо ... [3].

Розвиток виробництва і зростання масштабів господарської діяльності, в ході яких людина використовує дедалі більшу кількість природних ресурсів, зумовлюють тотальне посилення антропогенного тиску на довкілля та порушення рівноваги в навколишньому природному середовищі. А це, в свою чергу, призводить до загострення соціально-економічних та екологічних проблем. Одночасно з вичерпанням запасів невідновлюваних сировинних та енергетичних ресурсів посилюється забруднення довкілля, особливо водних ресурсів та атмосферного повітря, зменшуються площі лісів і родючих земель, зникають окремі види рослин, тварин тощо. Все це зрештою підриває природно-ресурсний потенціал суспільного виробництва і негативно позначається на здоров'ї людини. Однак крім екологічного виміру, сталий розвиток має виражений економічний (необхідність формування економічної системи, гармонізованої з екологічним чинником розвитку) та соціальний (забезпечення права людини на високий життєвий рівень в умовах екологічної безпеки) виміри [8].

В Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року визначено, що головною метою економічного та соціально-

го розвитку області – є “перетворення Одещини на регіон з високим рівнем життя населення та умовами для гармонійного розвитку особистості на основі модернізаційної інвестиційно-інноваційної моделі, яка одночасно забезпечить посилення конкурентних переваг регіону”. Досягнення цієї мети передбачає, серед іншого, “створення умов для сталого розвитку міст та районів, підвищення рівня життя населення, подолання бідності, формування середнього класу на основі підвищення економічного потенціалу регіонів” [18].

Значення пріоритетів економічного оновлення приморських регіонів значною мірою залежить від якісної діагностики регіону, розробки моделі його бажаного стану і стратегії досягнення цього стану. Найбільш поширеним і прийнятим для вирішення цих завдань є принцип декомпозиції, оснований на функціональному підході [19] (рис. 1).

Виходячи з обраного підходу до декомпозиції системи, сформульовано шість напрямів опису системи «економічне оновлення регіону». Перший напрям характеризує зовнішнє середовище 2-го рівня – міжнародне середовище. Другий напрям характеризує зовнішнє середовище 1-го рівня – міжрегіональні відношення і взаємодії регіону з центральною владою. Чотири напрями характеризують саме основні підсистеми: інтеграція, міжнародні та транскордонні комунікації; економічне оновлення базових секторів господарства; якість життєзабезпечення та виробництва, безпечне середовище, збереження та відтворення природних ресурсів; інноваційно-інвестиційне оновлення [19].

4. ОПИС ТА АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ

Інвестиційна привабливість приморських регіонів знижується через наявність низки проблем соціально-економічного розвитку, серед яких: недостатньо розвинена інфраструктура.

Відсутність цілісної інноваційної політики в управлінні, в характеристиках соціально-економічного розвитку в цілому, - буде приводити до консервації існуючої структури з усіма її недоліками, неадекватністю, відсутністю гнучкості, зацікавленості різних акторів один в одному і, як наслідок, малою ефективністю. Нарешті, сама ситуація, що склалася в соціальній сфері, рівень і якість життя, стан виробничих підприємств і економіки країни в цілому, - все це робить постановку задачі про мобілізацію інноваційного потенціалу території важливою і актуальною [6].

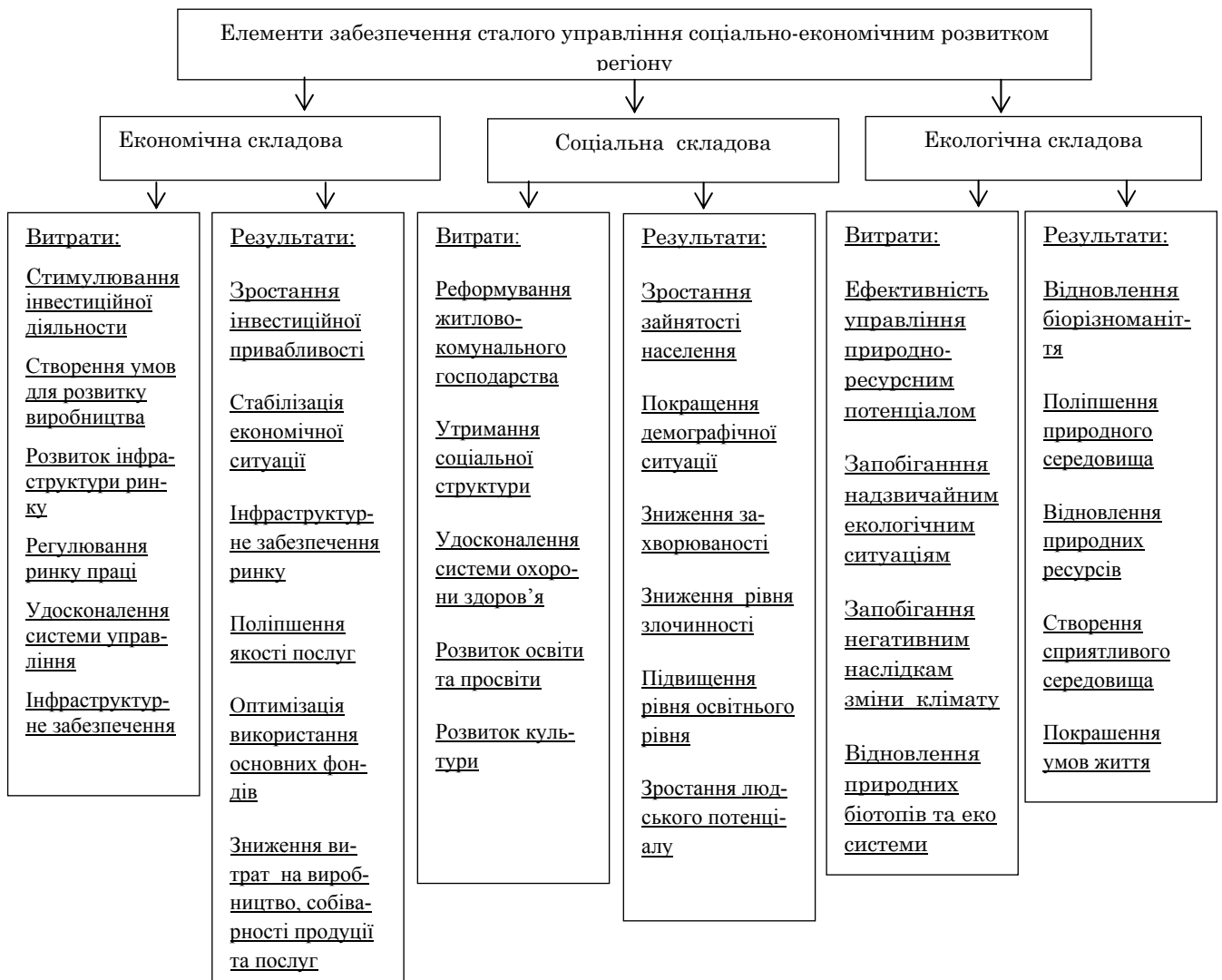

Рис. 1 – Структура аналізу елементів забезпечення сталого управління соціально-економічним розвитком регіону.

Значення приморських регіонів для України зумовлено, перш за все, вигідним географічним розташуванням, виходом до внутрішніх та транскордонних водних шляхів – річок Дніпро та Дунай, наближеністю до основних промислових центрів країни та основних аграрних регіонів, значним портово-розподільчим потенціалом, представленим морськими торговельними портами, які знаходяться у системі Міністерства інфраструктури, а також приватними терміналами та підприємствами інших відомств, які експлуатують (орендують) морські причальні споруди.

Приморські регіони мають потужний туристично-рекреаційний потенціал, представлений морськими і лиманними пляжами, унікальними покладами лікувальних грязей, лиманної ропи, мінеральних вод, заповідними ландшафтами та урочищами. На тлі зростання ролі морських

ресурсів в світовій економіці особливого значення набуває також використання виключної морської економічної зони України [6].

Процес сталого управління регіональним розвитком розглядається нами як соціально-економічна категорія, що характеризує відносини сукупності ланок апарату управління та наявних між ними організаційних зв'язків, які виражають взаємодію й координацію елементів усередині даної системи [4]. Структура розкриває склад елементів, внутрішню форму організації системи, її статичку, тоді як організаційні відносини забезпечують тісноту і ефективність структурних зв'язків. Елементи організаційної структури в сукупності утворюють організаційну єдність для реалізації спільної мети. Принципову схему організаційної структури сталого управління розвитком регіону зображено на рис. 2.

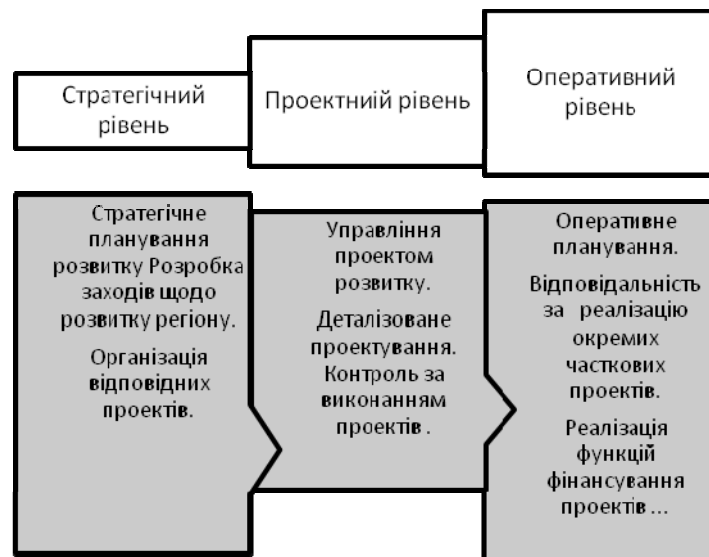

Рис. 2 – Структура сталого управління розвитком регіону.

Практично всі проблеми територіального розвитку мають довготривалий характер. Це означає, що виявлення і впровадження певних нововведень, використання інноваційних технологій у різних сферах відкладати на майбутнє недоцільно.

Проблеми регіонального розвитку, ефективність регіональної політики, формування і використання соціального та соціально-економічного потенціалу території - ось той контекст, який визначає завдання регіонального управління на перехідному етапі [19].

Постановка стратегічної мети розвитку приморського регіону може бути пов'язана з такими постулатами мети:

Приморський регіон – розвинений регіон з високим рівнем життя населення, сприятливим для людей сьогоденням та упевненістю у майбутньому. Це регіон сталого соціального, економічного та екологічного розвитку усіх його адміністративно-територіальних одиниць, в якому практично відсутні внутрішні диспропорції. Економіка регіону динамічно розвивається на основі сучасних науково-інноваційних, екологічно-безпечних технологій і забезпечує високі соціальні стандарти життя.

Місія приморського регіону стати провідним регіоном України, зразком суспільно-політичної стабільності, сприятливого бізнесового середовища та ринкових умов господарювання, активного міжнародного співробітництва та відкритої влади.

Стратегічна мета – це досягнення приморсь-

ким регіоном європейських стандартів життя населення, динамічного розвитку територіальних громад на основі визначених пріоритетів, консолідації зусиль влади, бізнесу і громадськості для реалізації Державної Стратегії регіонального розвитку України. Головною метою цієї стратегії визначено створення умов для підвищення конкурентоспроможності регіонів у можливості утримувати стале динамічне зростання на сучасній технологічній основі з власною продуктивністю та зайнятістю.

Вважається, що реалізація стратегії забезпечить динамічний збалансований розвиток країни в цілому та наблизить життєві стандарти до європейських.

Політика розвитку приморських територій буде здійснюватися з урахуванням регіональних особливостей демографічної ситуації, зайнятості населення, рівня життя, концентруватиметься на активному сприянні створенню нових робочих місць, у першу чергу в інноваційних секторах, перекваліфікації вивільнених працівників, створенні сприятливих соціально-трудова відносин між роботодавцями і найманими працівниками, розвитку самозайнятості населення, фермерства, селянських господарств, підготовці та перепідготовці працівників, що вивільнюються, підтримці малого і середнього бізнесу (рис. 3).

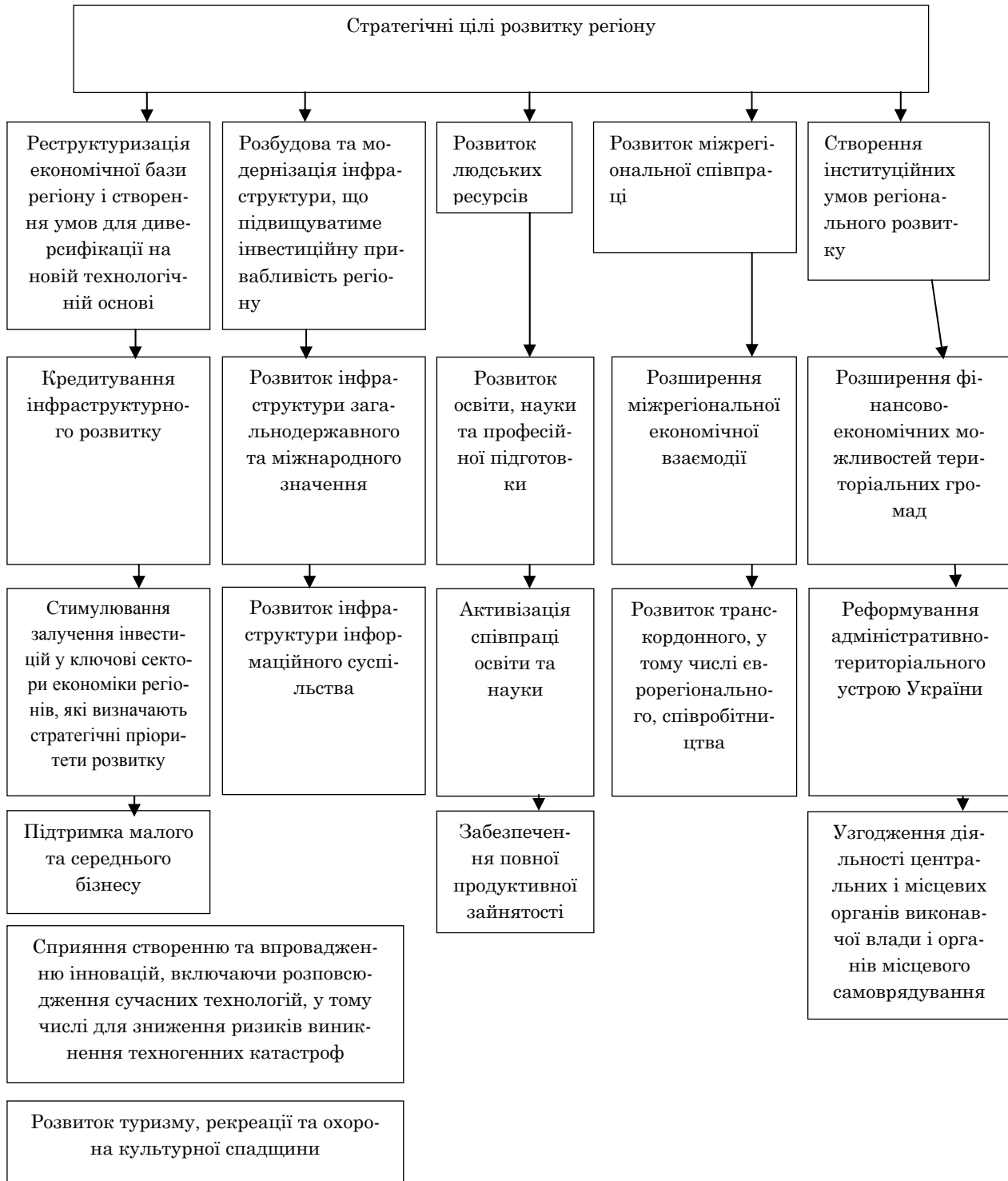

Рис. 3 – Пріоритетні напрями підвищення конкурентоспроможності регіонів і зміцнення їх ресурсного потенціалу.

У «Стратегії розвитку Одеської області до 2015 року» визначено таке бачення майбутнього – розвинений регіон з високим рівнем життя населення, в якому кожна людина відчуває себе всебічно захищеною і впевненою в майбутньому своїх дітей, має вільний доступ до усіх соціальних благ і культурних надбань народу.

Головною метою Стратегії є досягнення європейських стандартів життя населення та динамічного розвитку територіальної громади на основі визначених пріоритетів та консолідації зусиль влади, бізнесу і громадськості на їх реалізацію [14].

5. ВИСНОВКИ

1. В статті підкреслюється, що приморські регіони та окремі приморські території відіграють значну роль в економіці України. Вони мають значний ресурсний потенціал та конкурентні переваги, зумовлені їх географічним розташуванням, природними, людськими, промисловими, транспортними ресурсами. Однією з ключових тенденцій сьогодення стає вихід деяких регіонів та територій на глобальний рівень. Підвищення конкурентоспроможності цих регіонів стає вагомим чинником не тільки соціально-економічного розвитку країни, але й підвищення її конкурентоспроможності в цілому.

2. Процес сталого управління регіональним розвитком розглядається нами в цій статті як соціально-економічна категорія, що характеризує відносини сукупності ланок управління та наявних між ними організаційних зв'язків, які виражають взаємодію й координацію елементів усередині даної системи.

3. Серед сучасних проблем регіональної політики щодо приморських регіонів слід відзначити відсутність цілісної інноваційної політики в управлінні, в характеристиках соціально-економічного розвитку, що буде призводити до консервації існуючої структури з усіма її недоліками, неадекватністю, відсутністю гнучкості, зацікавленості різних акторів один в одному і, як наслідок, малою ефективністю економіко-екологічної системи.

4. В статті запропоновано політику розвитку приморських територій на основні урахування регіональних особливостей демографічної ситуації, зайнятості населення, рівня життя, концентруватиметься на активному сприянні створенню нових робочих місць, у першу чергу в інноваційних секторах, перекваліфікації вивільнених працівників, створенні сприятливих соціально-трудових відносин між роботодавцями і найманими працівниками, розвитку самозайнятості населення, фермерства, селянських господарств, підготовці та перепідготовці працівників.

5. Приморські регіони України мають бути залучені до міжнародної міжрегіональної співпраці. Найбільш поширеною формою міжнародного міжрегіонального співробітництва залишається транскордонне співробітництво між областями України та адміністративно-

територіальними одиницями країн-сусідів. Високим потенціалом відрізняється тут розвиток Єврорегіону «Нижній Дунай» та Чорноморський Єврорегіон.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Беленький П.Ю. Методологічні аспекти міжрегіонального та транскордонного співробітництва /П.Ю. Беленький, Н.А. Мікула //Зовнішньоекономічний кур'єр. – 2001. – № 1–2. – С. 9–13.
2. Бистряков І.К. Еколого-економічні основи розвитку продуктивних сил / І. К. Бистряков //Економіка та держава. – 2009. – № 7. – С. 40–44.
3. Брижань І.А. Умови та чинники переходу України до моделі сталого розвитку /І.А. Брижань //Вісник Полтавської державної аграрної академії. — №1. — 2013. — С. 128 – 133.
4. Долішній М.І. Регіональна політика на рубежі ХХ–ХХІ століть: нові пріоритети /М.І. Долішній. –К.: Наукова думка, 2006. – 512 с.
5. Інструменти та механізми забезпечення сталого розвитку приморських регіонів України : аналітична доповідь, матер.круглого столу (20 грудня 2013 року, м. Одеса). – Одеса: Фенікс, 2014. – 110 с.
6. Крисілов А.Д. Инновационный потенциал региона как средство преодоления социально-экономического кризиса /А.Д. Крисілов //Проблеми соціально-економічного розвитку Українського Причорномор'я в умовах фінансово-економічної кризи : Зб. матеріалів науково-практичної конференції (Одеса, 3 березня 2009 р.). /Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень у м. Одесі. – Регіональне представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Білорусі; за заг. ред. О.О. Воловича. – О.: Фенікс, 2009. – С. 45-55.
7. Мельник С.А. Управління регіональною економікою /С.А. Мельник. – К.: КНЕУ, 2000. – 124 с.
8. Мельник Ю.І. Проблеми соціально-економічного розвитку Українського Причорномор'я в умовах фінансово-економічної кризи /Ю.І. Мельник // Зб. матеріалів науково-практичної конференції (Одеса, 3 березня 2009 р.). /Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень у м. Одесі. – Регіональне представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Білорусі; за заг. ред. О.О. Воловича. – О.: Фенікс, 2009. – С. 24-26.
9. Наукові основи національної стратегії сталого розвитку України / [за наук. ред. акад. НААН України, д.е.н., проф. М.А. Хвесика]; Державна установа «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України». – К.: ДУ ІСПСР НАН України, 2013. – 40 с.
10. Національна парадигма сталого розвитку України / [за заг. ред. академіка НАН України, д.т.н., проф., засл. діяча науки і техніки України Б.Є. Патона]. – К.: Державна установа "Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України", 2012. – 72 с.
11. Повідомлення Комісії для Ради та Європейського Пар-

- ламенту синергія чорноморського регіону – нова пропозиція регіонального співробітництва. Брюссель, 11.04.2007 COM(2007) 160 остаточний варіант. — [Електронний ресурс]. — Режим доступу: http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/com07_160_uk.pdf
12. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2015 року. [Постанова кабінету міністрів України від 21 липня 2006 р. №1001]. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>.
 13. Про Концепцію сталого розвитку населених пунктів: Постанова Верховної Ради України від 24 грудня 1999 р. №1359-XIV. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
 14. Проблеми соціально-економічного розвитку Українського Причорномор'я в умовах фінансово-економічної кризи : Зб. матеріалів науково-практичної конференції (Одеса, 3 березня 2009 р.) / Регіональний філіал Національного інституту стратегічних досліджень у м. Одесі. — Регіональне представництво Фонду ім. Фрідріха Еберта в Україні та Білорусі; за заг. ред. О.О. Воловича – О.: Фенікс, 2009. — 180 с.
 15. Просторове планування в прибережних зонах. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: <http://plancoast.sea.gov.ua/>
 16. Пушкарь І.В. Механізми вдосконалення системи управління сталим розвитком регіону //І.В. Пушкарь. [Електронний ресурс]. — Режим доступу: file:///C:/Users/HP/Downloads/vamcudu_2010_2_20.pdf
 17. Сообщение Европейской Комиссии для Европейского Парламента, Совета, Европейского Экономического и Социального Комитета и Комитета Регионов, касающееся Стратегии Европейского Союза для Дунайского региона. — [8.12.2010 COM (2010) 715 FINAL]. Електронний ресурс. — Режим доступу: http://www.danubecommission.org/uploads/doc/Danube%20strategy/final%20EC%20Communic%20EUStrat%20for%20the%20Danube%20Reg_RU.pdf
 18. Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року. [Одеська обласна рада, 2011 р.]. — 2011. — С. 150.
 19. Харічков С.К. Концептуальні засади переходу України до сталого розвитку: Регіональний аспект /С.К. Харічков // Вісник соціально-економічних досліджень : Збірник наукових праць . – 07. — 2007. – Вип.27 . – С.364-371 .
 20. Царенко О.В. Методичні підходи до виявлення джерел формування та нарощення конкурентних переваг регіональних економічних систем /О.В. Царенко //Економічний простір. – 2010. – №43. – С. 94–103.
 21. Чумаченко М.Г. Проблеми регіонального управління в Україні /М.Г. Чумаченко // Регіональна економіка. – 2008. – № 1–2. – С. 39–42.
 22. Шляхи підвищення конкурентоспроможності приморських регіонів України: Аналітична доповідь. [Регіональний філіал національного інституту стратегічних досліджень в м. Одесі]. — Одеса, 2013. — 50 с.
 23. *A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Communication from the Commission: Europe 2020.* — Brussels, 3.3.2010 [COM(2010) 2020 final]. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
 24. *Directive 2014/89/EU of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 Establishing a Framework for maritime spatial planning.* http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.257.01.0135.01.ENG
 25. *Green Paper A 2030 framework for climate and energy policies /COM/2013/0169 final.* <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1433318086120&uri=CELEX:52013DC0169>
 26. *Establishing a Programme for the Competitiveness of Enterprises and small and medium-sized enterprises (COSME) (2014 - 2020) and repealing Decision No 1639/2006/EC.[Regulation (eu) no 1287/2013 of the european parliament and of the council of 11 December 2013].* <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R1287>
 27. *Report from the commission to the european parliament, the council, the european economic and social committee and the committee of the regions Progress of the EU's Integrated Maritime Policy.* <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1396421918103&uri=CELEX:52012DC0491>

REFERENCES

1. Byelyen'kyy P.YU., Mikula N.A. Metodolohichni aspekty mizhrehional'noho trans kordonnoho [Methodological aspects of interregional and cross-border cooperation]. *Zovnishn'o-ekonomichnyy kur"yer - External Economic Courier*, 2001, no. 1–2, pp. 9–13.
2. Bystryakov I.K. Ekoloho-ekonomichni osnovy rozvytku produktyvnykh syl [Ecological and economic foundations of the productive forces]. *Ekonomika ta derzhava - Economy and the State*, 2009, no. 7, pp. 40–44.
3. Bryzhan' I.A. Umovy tachynnyky perekhodu Ukrayiny do modeli staloho rozvytku [Conditions and factors of Ukraine's transition to a sustainable development model]. *Visnyk Poltavs'koyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi - Bulletin of Poltava State Agrarian Academy*, 2013, no. 1, pp. 128 – 133.
4. Dolishniy M.I. *Rehional'na polityka na rubezhi XX–XXI stolit': novi prioriteti* [Regional policy at the turn of the XXI century: new priorities]. Kyiv: Naukova dumka, 2006. 512 p.
5. *Instrumenty ta mekhanizmy zabezpechennya staloho rozvytku prymors'kykh rehioniv Ukrayiny: analitychna dopovid', mater. kruhloho stolu (20 hrudnya 2013 roku, m. Odesa)* [Instruments and mechanisms to ensure sustainable development of coastal regions of Ukraine: analytical Report]. Odessa: Feniks, 2014. 110 p.
6. Krysylov A.D. Innovatsyonnyu potentsyal regiona kak sredstvo preodoleniya sotsyal'no-ekonomicheskogo krizisa [As the region Innovative building funds overcoming socio-economic crisis]. *Problemy sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrayins'koho Prychornomor"ya v umovakh finansovo-ekonomichnoyi kryzy : Zb. materialiv naukovopraktychnoyi konferentsiyi (Odesa, 3 bereznya 2009 r.): Re-*

- hional'nyy filial Natsional'noho instytutu stratehichnykh doslidzhen' u m. Odesi – Rehional'ne predstavnytstvo Fondu im. Fridrikha Eberta v Ukrayini ta Bilorusi* [Problems of social and economic development in the Black Sea Ukrainian financial and economic crisis: Coll. Proceedings of the conference (Odessa, March 3, 2009). Regional Branch of the National Institute for Strategic Studies in. Odessa. - Regional Representative Office of them. Friedrich Ebert Foundation in Ukraine and Belarus]. Odessa: Feniks, 2009, pp. 45-55.
7. Mel'nyk S.A. *Upravlinnya rehional'noyu ekonomikoyu* [Management of regional economy]. Kyiv: KNEU, 2000. 124 p.
 8. Mel'nyk YU.I. *Problemy sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrayins'koho Prychornomor'ya v umovakh finansovo-ekonomichnoyi kryzy: Rehional'ne predstavnytstvo Fondu im. Fridrikha Eberta v Ukrayini ta Bilorusi* [Regional Branch of the National Institute for Strategic Studies in. Odessa. - Regional Representative Office of them. Friedrich Ebert Foundation in Ukraine and Belarus]. Odessa: Feniks, 2009, pp. 24-26.
 9. M.A. Khvesyuk (Ed.). *Naukovi osnovy natsional'noyi stratehiyi staloho rozvytku Ukrayiny* [Scientific basis of national sustainable development strategies Ukraine]. Kyiv: State institution "Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine", 2013. 40 p.
 10. *Natsional'na paradyhma staloho rozvytku Ukrayiny*. Kyiv: State institution "Institute of Environmental Economics and Sustainable Development of the National Academy of Sciences of Ukraine", 2012. 72 p.
 11. *Povidomlennya Komisiyi dlya Rady ta Yevropeys'koho Parlamentu synerhiya Chornomors'koho rehionu – nova propozyziya rehional'noho spivrobitnytstva. Bryussel', 11.04.2007 COM(2007) 160 ostatechnyy variant* [Communication from the Commission to the Council and the European Parliament Black Sea Synergy - a new regional cooperation proposal].
http://eeas.europa.eu/enp/pdf/pdf/com07_160_uk.pdf
 12. *Pro zatverdzhennya Derzhavnoyi stratehiyi rehional'noho rozvytku na period do 2015 roku: Postanova kabinetu ministriv Ukrayiny vid 21 lypnya 2006 r. № 1001* [On approving the National Strategy for Regional Development until 2015]. <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1001-2006-%D0%BF>.
 13. *Pro Kontseptsiiyu staloho rozvytku naselenykh punktiv: Postanova Verkhovnoyi Rady Ukrayiny vid 24 hrudnya 1999 r. №1359-XIV* [On the concept of sustainable development of human settlements: Resolution of Verkhovna Rada of Ukraine of 24 December 1999]. <http://www.rada.gov.ua>.
 14. Volovych O.O. (Ed.) *Problemy sotsial'no-ekonomichnoho rozvytku Ukrayins'koho Prychornomor'ya v umovakh finansovo-ekonomichnoyi kryzy: Zb. Materialiv naukovopraktychnoyi konferentsiyi (Odesa, 3 bereznya 2009 r.): Rehional'nyy filial Natsional'noho instytutu stratehichnykh doslidzhen' u m. Odesi –Rehional'ne predstavnytstvo Fondu im. Fridrikha Eberta v Ukrayini ta Bilorusi* [The problems of socio-economic development of the Ukrainian Black Sea in the financial and economic crisis: Coll. Proceedings of the conference (Odessa, March 3, 2009)]. Odessa: Feniks, 2009. 180 p.
 15. *Prostorove planuvannya v pryberezhnykh zonakh* [Spatial planning in coastal zones]. <http://plancoast.sea.gov.ua/>
 16. Pushkar' I.V. *Mekhanizmy vdoskonalennya systemy upravlinnya stalym rozvytkom rehionu* [Mechanisms for improving the management of sustainable regional development]. file:///C:/Users/HP/Downloads/vamcudu_2010_2_20.pdf
 17. *Soobshchenie Evropeyskoy Komissii dlya Evropeyskogo Parlamenta, Soveta, Evropeyskogo Ekonomicheskogo i Sotsyal'nogo Komiteta i Komiteta Regionov, kasayushcheesya Strategii Evropeyskogo Soyuza dlya Dunayskogo regiona. [8.12.2010 COM (2010) 715 FINAL]* [Europe Message for the commissions are to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions concerning the European Union Strategy for the Danube Region].
http://www.danubecommission.org/uploads/doc/Danube%20strategy/final%20EC%20Communic%20EUStrat%20for%20the%20Danube%20Reg_RU.pdf
 18. *Stratehii ekonomichnoho ta sotsial'noho rozvytku Odes'koyi oblasti do 2020 roku: Odes'ka oblasna rada, 2011 r.* [Strategy of economic and social development of Odessa Region until 2020]. 2011, pp. 150.
 19. Kharichkov S.K. *Kontseptual'ni zasady perekhodu Ukrayiny do staloho rozvytku: Rehional'nyy aspekt* [Conceptual framework of Ukraine's transition to sustainable development: The regional dimension]. *Visnyk sotsial'no-ekonomichnykh doslidzhen': Zbirnyk naukovykh prats' - Bulletin of Social and Economic Research: Scientific Papers*, 07, 2007, issue 27, pp. 364-371.
 20. Tsarenko O.V. *Metodychni pidkhody do vyyavlennya dzherel formuvannya ta naroshchennya konkurentnykh perevah rehional'nykh ekonomichnykh system* [Methodological approaches to identify sources of competitive advantage and increase regional economies]. *Ekonomichnyy prostir – Economic space*, 2010, no. 43, pp. 94–103.
 21. Chumachenko M.H. *Problemy rehional'noho upravlinnya v Ukrayini* [Problems of regional government in Ukraine]. *Rehional'na ekonomika - Regional Economics*, 2008, no. 1–2, pp. 39–42.
 22. *Shlyakhy pidvyshchennya konkurentospromozhnosti pry-mors'kykh rehioniv Ukrayiny: Analitychna dopovid': Rehional'nyy filial natsional'noho instytutu stratehichnykh doslidzhen' v m. Odesi* [Ways to improve the competitiveness of the coastal regions of Ukraine: analytical Report]. Odessa, 2013. 50 p.
 23. *A strategy for smart, sustainable and inclusive growth. Communication from the Commission: Europe 2020. — Brussels, 3.3.2010 [COM(2010) 2020 final]*. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2010:2020:FIN:EN:PDF>
 24. *Directive 2014/89/EU of the European Parliament and of the Council of 23 July 2014 Establishing a Framework for maritime spatial planning*.
http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2014.257.01.0135.01.ENG
 25. *Green Paper A 2030 framework for climate and energy policies /COM/2013/0169 final*.
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1433318086120&uri=>

CELEX:52013DC0169

26. *Establishing a Programme for the Competitiveness of Enterprises and small and medium-sized enterprises (COSME) (2014 - 2020) and repealing Decision No 1639/2006/EC.[Regulation (eu) no 1287/2013 of the european parliament and of the council of 11 December 2013].* <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX:32013R1287>

27. *Report from the commission to the european parliament, the*

council, the european economic and social committee and the committee of the regions Progress of the EU's Integrated Maritime Policy. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?qid=1396421918103&uri=CELEX:52012DC0491>

FORMATION OF SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL BASIS-BALANCED ECONOMY OF ENVIRONMENTAL MANAGEMENT IN COASTAL AREAS IN CONTEXT OF INTERNATIONAL EXPERIENCE

O.P. Pavlenko, Cand. Sci. (Econom.), Ph.D.

*Odessa State Environmental University,
15, Lvivska St., 65016 Odessa, Ukraine, sovnet@odeku.edu.ua*

Introduction. Improvement of competitiveness of these regions is an important factor for their social and economic development and improvement of competitiveness as a whole. Coastal regions and some coastal areas play significant role for the economy of Ukraine. It has significant resource potential and competitive advantages due to its geographical location, natural, human, industrial and transport potential.

The purpose of this publication is to investigate approaches to economic and environmentally sustainable management of development of coastal regions based on formation of complex organizational and economic measures.

Results. The coastal areas are distinguished by a significant competitive advantage due to their geographical location, natural, human and industrial resources. Today the integrated maritime policy is necessary for Ukraine that has to implement territorial control of the sea.

Management of sustainable regional development as a social and economic category characterizes the connection and relationships of existing management and organizational structures ensuring interaction and coordination of elements within the social and economic system.

Inefficiency of using natural resources of the Black Sea and the Sea of Azov is associated with problems of meeting the demands of Ukrainian citizens for fish and other sea products.

Conclusions. Increase of competitiveness of coastal regions implies the transfer to new innovative and organizational forms of development in the form of clusters – sectoral territorial voluntary informal associations of enterprises and organizations and in the form of development and implementation of regional strategies.

Directions for further research should include priorities for development of economic renewal of coastal management on the basis of results of diagnostics of regional development.

Keywords: Balanced economic and environmental management, coastal areas, sustainable development, regional features

ФОРМИРОВАНИЕ НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЙ БАЗЫ СБАЛАНСИРОВАННОГО ЭКОНОМИКО-ЭКОЛОГИЧЕСКОГО УПРАВЛЕНИЯ ПРИМОРСКИМИ ТЕРРИТОРИЯМИ В КОНТЕКСТЕ МЕЖДУНАРОДНОГО ОПЫТА

Е.П. Павленко, к.э.н., доцент

*Одесский государственный экологический университет,
ул. Львовская, 15, 65016 Одесса, Украина, sovet@odeku.edu.ua*

Статья посвящена определению подходов к экономико-экологическому сбалансированному управлению развитием приморских регионов на базе формирования комплекса организационных и экономических мероприятий. Значение приоритетов экономического обновления приморских регионов в значительной степени зависит от качественной диагностики региона, разработки модели его желаемого состояния, и стратегии достижения этого состояния. Наиболее распространенным и принятым для решения этих задач является принцип декомпозиции, основанный на функциональном подходе. Политика развития приморских территорий будет осуществляться с учетом региональных особенностей демографической ситуации, занятости населения, уровня жизни, сконцентрируется на активном содействии созданию новых рабочих мест, в первую очередь в инновационных секторах, переквалификации высвобожденных работников, создании благоприятных социально-трудовых отношений между работодателями и наемными работниками, развития самозанятости населения, фермерства, крестьянских хозяйств. Предоставлена общая оценка процессов интеграции морской и экологической политики в экономической политике ЕС, в контексте перспектив ее имплементации Украиной.

Ключевые слова: сбалансированное экономико-экологическое управление, приморские территории, устойчивое развитие, региональные особенности.

Дата первого подання: 21.09.2015

Дата надходження остаточної версії: 26.05.2016

Дата публікації статті : 04.07.2016